

# SLOVENSKI UČITELJ

Leto IX.

Št. 10.



VERI. UZGOJI IH POKU.

## OBSEG.

	Stran
Golob. (Mira R.) . . . . .	217
Katehet in njegovo delovanje na slovenskih ljudskih šolah. (Ign. Nadrah.) . . . . .	220
Čuvaj nedolžnost mladine. (A. Čadež.) . . . . .	226
<b>Katehetski vestnik.</b>	
Spomin in opomin . . . . .	230
Katehetsko gibanje . . . . .	230
Drobtine . . . . .	232
Šolske vesti . . . . .	234
Slovstvo in glasba . . . . .	238
Raznoterosti . . . . .	240

*1898*

# Slovenski Učitelj

Glasiło slovenskih krščanskih učiteljskih  
::: in katehetskih društev. :::

Last „Slomškove zveze“ in „Društva slovenskih katehetov“.

---

Letnik IX.

V Ljubljani 15. oktobra 1908.

Štev. 10.

---

## Golob.

Učna slika po biologični metodi.

Učila: Podmašen golob, dobra slika, golobova hrana, golobova jajca, sokol, krokar, podlasica, dehor.

**Spored.** (Obenem slika na tabli.)

A) Golob — domača ptica.

B) Hrana:

1. telo, vrat, peruti, 2. vid, 3. noge, 4. kljun, 5. krof, želodec.

C) Sovražniki:

1. slabši — boječ, 2. vid, vzlet.

D) Razmnožitev:

1. gnezdo, 2. jajca, 3. gojitev mladičev.

E) Predpodoba.

### Izvod.

Kaj vidite tukaj? Goloba. (Pokaže se podmašen golob in slika.) Goloba ste videli tudi že živega. Kaj veš povedati o njem? (Pripoveduje več učencev. Učitelj združi naposled v celoto to, kar so učenci povedali.)

Danes hočemo o golobu kaj več slišati.

A) Kje si videl goloba? Pri hiši, pri domu. Kakšna ptica je golob, ker živi doma? Domača ptica. Čemu pa imajo goloba pri hiši? Ker nam koristi. S čim? Daje nam meso in perje. Čemu imamo goloba pri hiši? »Goloba imama pri hiši, ker nam koristi z okusnim mesom in s perjem.« (Na tablo se napiše vzpor. točka A.)

B) Prej je nekdo pravil, s čim se golob hrani. Z zrnjem. Kakšno zrnje pa uživa? (Učitelj kaže:) Žitno zrnje, kakor: pšenično, rženo, ajdovo; uživa pa tudi razna semena, kakor: deteljna semena in semena plevel, ki narejajo po njivah mnogo škode. Kakšen je golob torej z ozirom na svojo hrano? Deloma škodljiv, deloma koristen. S čim se hrani golob? »Golob se hrani z zrnjem in z različnimi semeni.« (Tabla: točka B.)

1. Golob pa ne dobi velikokrat zrnja doma na dvorišču, ampak si ga mora poiskati sam. Tudi ne more tako kakor vrabec sestiti k polni mizi,

kadar je zrelo žito na polju. Čemu ne? Ker ne more z mehkim kljunom zrn izluščiti iz plev. Gledati mora, da dobi že očiščeno zrnje ali seme, ki leži po tleh. Kje ga najde? Na polju, na njivi. Tam ga je pa težko poiskati, ker ga veter raznese na vse strani. In ker je zrnje majhno, ga mora golob veliko spraviti v želodec, da se nasiti. Kaj dela zato golob ves dan? »Ves dan leta neutruden okrog in si išče hrane.« (Tabla.)

Kako pa leta golob? Urno. Kako pa je to, da more golob tako spretno in hitro letati? Poglejmo njegov trup! Trup je vitek. Le pomislite, ali bi mogel golob tako spretno letati, če bi imel n. pr. tako okorno telo, kakor kokoš ali raca! Oglejmo si tudi vrat! Kratek. Ako bi imel golob dolg vrat, bi ga to pri letanju zelo oviralo. Pa še nekaj ne smemo pozabiti, kar je glavno! Peruti. Kakšne morajo biti in so tudi? Dolge in ozke. Slišali ste že, kako urno leti golob. Ker je tako uren, so ga uporabili ljudje za pismo-nošo. In res se je kaj vrlo obnesel. V eni uri preleti pot 70 km, to je približno tako daleč kot iz Ljubljane v Celovec.\*) Kaj služi golobu pri spret-nem in urnem letanju? »Pri spretnem in urnem letanju mu služi vitko telo, kratki vrat ter dolge in ozke peruti.« (Tabla.)

2. Zrnje pa je majhno in leži skrito na zemlji. Mi bi ga morda ne videli. Toda golob ga zapazi. Kakšen je torej njegov vid? Oster. Le pogledjmo golobovo oko! Veliko in bistro. Povej, kar veš o golobovem očesu! »Bistro oko zapazi še tako majhno zrnje.« (Tabla.)

3. Ko išče golob hrano, tudi stopa. Kakšne so njegove noge? Kratke, šibke. Ali rabi golob močne noge? Ne. Le pomislite na kokoš! Ni mu treba brskati. Kakšne so noge in zakaj? »Noge so šibke, ker mu ne rabi jo pri iskanju hrane.« (Tabla.)

4. S čim pa pobira golob hrano? S kljunom. Ta je prav posebno ustvarjen, drugače kakor pri drugih ptičkih, ki jih poznate. Pridi sem in potipaj ga! Mehak je. Videli ste to tudi že pri živem golobu. Pa glejte! Zrnje in semena, s katerimi se golob hrani, so trda, kljun pa je mehak. Ali more torej golob hrano s kljunom razkosati, kakor n. pr. mi z zobmi? Ne, Kaj veš o kljunu: »Kljun je mehak, zato golob ne more ž njim razkosati trdega zrnja.« (Tabla.)

5. A Bog je skrbel tudi za to. Ustvaril je golobu nekaj prav posebnega, da se temu odpomore. Kam pride hrana navadno iz ust. Skozi požiravnik v želodec. A pri golobu ne precej v želodec. Bog mu je ustvaril razen pravega želodca še drugega.\*\*\*) Pravimo mu krof. Hrana gre torej skozi požiravnik (riši!), najprej v krof in potem šele v pravi želodec. Krof ste gotovo že videli, ko so klali mati kokoš, ki ga ima tudi. Poglejte to tudi pri golobu! Zapazite pa krof tudi že pri živem golobu. Kdaj? Kadar je prav sit, se mu pozna pod vratom. Ker golob mnogo pije, tedaj se

\* Zračna črta.

\*\* Golob ima pravzaprav 3 želodce: krof, prednji želodec (Drüsen- od. Vormagen) in pravi želodec (Kaumagen), toda drugega izpustimo, ker bi bilo sicer za otroke pretežavno.

napno zrna, ki so v krofu — in kakšna postanejo? Mehka. Kje si to že tudi videl? Pri fižolu, kadar ga kuhamo. In ta razmehčana zrna pridejo potem v pravi želodec. Ta pa ima dosti opraviti. Venomer se razširja in krči tako, da zrna popolnoma zmelje. Kako prebavlja golob hrano? »V krofu razmehča zavžita voda hrano, katero šele pravi želodec zmelje.« (Tabla.)

Ponovitev točke B.

C) Golob ima mnogo sovražnikov. Tukaj vidite nekatere! Kdo so? Krokari, sokol, podlasica dehor. Tem kaj dobro tekne okusno golobovo meso in radi bi si večkrat pripravili iz njega slastno večerjo.

1. Pogledjmo si krokarja in sokola! Kako močna ptiča sta v primeri z golobom! Kljun, noge, kremplji. Pa tudi podlasica in dehor sta močni živali. Če pride golob takim sovražnikom v »pest«, pa je po njem. Ker pa so sovražniki mnogo močnejši od goloba, kakšen je torej? Boječ. Ponovi! »Golob ima mnogo sovražnikov, kakor: krokarja, sokola, podlasico in dehorja. Ker pa so ti mnogo močnejši od njega, zato je golob boječ.« (Tabla.)

2. Vendar pa mu sovražniki dostikrat ne morejo do živega. Kakor hitro zapazi golob katerega izmed njih (bister vid), precej odleti — in največkrat tudi uide. Kaj ga brani pred sovražniki? »Pred sovražniki ga brani dober vid in uren vzlet.« (Tabla.)

Ponovitev točke C.

D) 1. Zato, da sovražniki ne morejo blizu, si napravlja golob gnezdo na nepristopnih krajih. Kje si videl gnezdo? Golobnjak (navpičen drog s hišico!), stolp, omarica, ki je pritrjena k steni. Tje ne more dospeti zvita podlasica in tudi dehor ne. Kakšno pa je gnezdo golobovo? Preprosto, znešeno iz slame in perja. Kam stavi golob gnezdo? »Golob stavi na nepristopnih krajih preprosto gnezdo.« (Tabla.)

2. Čemu pa dela gnezdo? Da zleže vanj jajčeca. Tukaj jih vidite. Kakšna so? Majhna, čisto bela. Pomnite: Golob znese 3—6krat v letu po dve jajci. Kako pa jih vali? Sedi na njih, da so vedno gorka. Kdo sedi na njih. Golob in golobica, izmenoma. Kaj veš o jajcih? »V gnezdo znese 3—6krat v letu po dve majhni beli jajci, ki jih golob in golobica izmenoma valita.« (Tabla.)

3. To je veselje v golobovem gnezdu, ko se mladiči izležejo! Kako kriče mali snedeži po hrani! Ne morejo si jo še sami poiskati (kakor piščeta), oče in mati jih morata krmiti. Kakšni pa so mladi golobčki? Začetkoma slepi in goli. Zato jih morata oče in mati greti. Ker so še tako zelo majhni in slabi, še ne morejo uživati trdega zrnja. Zato jih stara dva prvih dvajset dni hranita s kašo, ki se jima naredi tačas v krofu. Pozneje jih hranita z omehčanimi zrnji. Povej, kaj veš o mladičih! »Iz jajc se izvleče mladiči, ki so začetkoma slepi in goli. Stara dva jih skrbno hranita.« (Tabla.)

Ponovitev točke D.

E) Stara goloba jako skrbita za mladiče. Več se morata truditi ž njimi kot drugi ptički s svojimi mladiči. Kaj sklepaš iz tega? Da jih ljubita. Zelo jih ljubita. To svojo ljubezen pokažeta vselej. Če pride sovražnik, jih branita do smrti. In kaj se je zgodilo ob požaru? Hiša in hlev, vse je gorelo. Ljudje in živali so hiteli na varno. Gost dim je zavijal golobnjak sredi dvorišča, plamen je sikal okoli hišice vrhu droga. Toda stara goloba sta venomer obletavala gnezdo, v katerem so čivkali mladiči, dokler nista sama ž njimi vred poginila v ognju. — Ker golob tako ljubi svoj dom in mladiče, ga nam stavijo za predpodoba ljubezni. In ker je tako čist in si ne pomaže perja in nožic, ko si išče hrane, nam je predpodoba čistosti. Povej oboje! »Golob je predpodoba ljubezni in čistosti.« (Tabla.)

Ponovitev vseh točk: a) po sporedu, b) brez njega.

### Kratek spis: Golob.

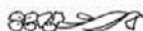
Goloba imamo pri hiši, ker nam koristi z okusnim mesom in s perjem. Hrani se z zrnji in z različnimi semeni. Ves dan leta neutrujen okrog in si išče hrane. Pri letanju mu služi vitko telo, kratek vrat ter dolge in ozke peruti. Bistro oko zapazi tudi najmanjše zrno. Noge so šibke, ker mu ne služijo pri iskanju hrane. Kljun je mehak, zato golob ne more razkosati trdega zrnja. V krofu ga razmehča zavžita voda in pravi želodec ga šele zmelje.

Golob ima mnogo sovražnikov, kakor: krokaria, sokola, podlasico in dehorja. Ker pa so ti mnogo močnejši od njega, zato je golob boječ. Pred sovražniki ga brani dober vid in uren vzlet.

Golob gnezdi na nepristopnih krajih. V preprosto gnezdo znese 3–6krat na leto po dve beli jajci, ki jih golob in golobica izmenoma izležeta. Iz jajc se izvale mladiči, ki so začetkoma slepi in goli. Stara dva jih skrbno hranita.

Golob je predpodoba ljubezni in čistosti.

Mira R.



## Katehet in njegovo delovanje na slovenskih ljudskih šolah.

Predaval katehet in spiritual Ign. Nadrah o priliki hrvatsko-slovenskega pedagoško-katehetskega tečaja v Spljetu.

»Non est opus valentibus medicus, sed male habentibus.« Te besede Gospodove mi hodijo na misel, kadar čujem ali čitam o raznih katehetskih sestankih, in zbor katehetov se mi zdi kakor posvetovanje zdravnikov, kako bi najlažje ozdravili bolnika. Ko bi bilo na katehetskem polju vse v redu, bi se nam ne bilo treba zbirati. Ker se pa zbiramo k posvetovanju, je to dokaz, da je poučevanje krščanskega nauka bolnik, ki ga je treba

ozdraviti. Popolnega zdravja mu seveda ne moremo dati, ker vse, kar je človeškega, boleha na neozdravljivi bolezni nepopolnosti, toda marsikaka rana se da zaceliti in v marsičem izboljšati njegovo stanje.

Zdravnikova naloga je predvsem to, da dobro spozna bolnikovo bolezen in njene vzroke, pa tudi to, kar je na bolniku krepkega in zdravega, in šele potem mu more dati potrebnih zdravil in nasvetov.

Ko bi se pa utegnil kdo pohujšati nad tem, da poučevanje krščanskega nauka primerjam z bolnikom, naj misli na to, da tudi zdravi ljudje hodijo k zdravnikom in zahtevajo, naj jih preiščejo in jim povedo diagnozo, ker se tako zabrani marsikatera bolezen.

Oglejmo si torej krščanski nauk na slovenskih ljudskih šolah, njegove vrline in bolezni in pa zdravila, s katerimi bi se dale vrline ukrepiti in bolezni ozdraviti ali zmanjšati. In ker se v petih škofijah uči krščanski nauk v slovenskem jeziku, se hočem ozirati pri tej razpravi na vseh pet škofij. Pomuditi se hočemo najprej pri mladem gospodu, ki se v semenišču pripravlja za poznejše katehetsko delovanje, potem pa ga hočemo spremiti v šolo, da vidimo, kako ondi vrši svojo nalogo.

### Katehetika v semenišču.

Nihče ne pride učen na svet; kdor hoče kaj znati, se mora učiti. Zato se mora učiti tudi tisti, ki hoče biti katehet. Pred vsem se mora seveda dobro seznaniti z vsem, kar bo moral pozneje učiti svoje učence. Pa to še ni zadosti, da pozna stvarino, ampak mora tudi vedeti, koliko te stvari jim sme podati in kako jim jo mora podajati, da jo bodo sprejeli v svojo dušo. In ker katehet v šoli ni samo učitelj, ampak tudi vzgojitelj, mora tudi vedeti, kako je treba otroke vzgajati.

Semenišče ima nalogo, da bodočega kateheta v vseh teh rečeh izobrazí teoretično in praktično. Oboje je potrebno, teorija in praksa. Saj je tako pri vseh strokah; kdor hoče koga kaj naučiti, mu najprej pove, kako se naredi tista reč, potem mu pokaže, kako se naredi, in na zadnje jo mora učenec narediti pred učiteljem, da dobi učenec neko spretnost, in da ga more učitelj opozoriti na to, kar ni bilo prav. Teorija se more pri nekaterih strokah opustiti, praktična stran pouka pa nikoli, če hočeš, da bo učenec res tudi znal tisto opravilo, za katero ga hočeš izobraziti. Tudi je treba zgodaj pričeti s tem poukom po reku pesnika Horacija:

»Qui studet optatam cursu contingere metam,  
Multa tulit fecitque p u e r.«

Zato bo poznejšemu katehetu veliko koristilo, če je imel že kot deček na ljudski šoli to srečo, da ga je poučeval dober katehet. In če se začne učiti katehetika že v III. letniku semenišča, se bodo gotovo dosegli lepši uspehi, kakor če je zanjo namenjeno samo zadnje leto. Želeti bi bilo seveda, da bi se koj v prvem letniku začelo s katehetsko izobrazbo. Čevljarski vajenec se mora učiti štiri leta, potem šele postane čevljar. In toliko spretnosti mora imeti pač tudi katehet, kakor jo mora imeti kopitar.

V Avstriji imamo že eno tako semenišče, kjer se bogoslovci pripravljajo za katehetsko službo v vseh štirih letnikih in imajo za katehetiko posebnega profesorja. To je v Brnu na Moravskem. Kar je mogoče tam, to je mogoče tudi pri nas. Zato moramo ob vsaki priliki zagnati klic: »Katehetiki naj se v naših semeniščih določi več časa in poseben profesor, ki je poprej že več let deloval kot katehet na ljudski šoli. Uvedejo naj se povsodi hospitacije in določijo zanje vadnice, kakor jih imajo učiteljske pripravnice.«

V slovenskih deželah se za izobrazbo katehetov največ stori v celovškem semenišču. Tam imajo za katehetiko v najnovejšem času posebnega profesorja. Sedanji profesor katehetike je bil prej dvanajst let ljudskošolski katehet. Učna knjiga jim je Schüchova pastorala. Za katehetski pouk so odločene v 4. letniku na teden tri ure. Za praktični pouk je določenih od treh tedenskih ur na leto 40 ur. Za vadnico jim služi šola v neki deški sirotišnici. Tu ima profesor vpričo bogoslovcev z otroki 14 katehez, potem pa ima vsak bogoslovec dva nastopa, katerima sledi kritika. Pripravo za prvi nastop mora vsak pisano izročiti profesorju. Ker so v semenišču bogoslovci slovenske in nemške narodnosti, je pouk nemški. Pedagogiko uči profesor pastorale, ki je prej učil tudi katehetiko. Tudi pedagogika je navezana samo na četrto leto.

V ljubljanskem semenišču uči pedagogiko in katehetiko profesor pastorale. Za pedagogiko sta odločeni v prvem semestru četrtega leta po dve uri na teden. Katehetika se uči v istem letniku v drugem semestru tudi po dve uri na teden. V šolo k učencem niso šli doslej bogoslovci nikoli. Pri skušnji je dobival doslej vsak teolog enega dečka iz sirotišnice in ga je katehiziral. V zadnjem času so prihajali tudi proti koncu leta v semenišče kake trikrat po nekateri dečki (štirje, tudi samo dva) in z njimi je vsak teolog obdelal kratko katehezo. Učni knjigi sta Zupančičeva pedagogika in katehetika.

Tudi v mariborskem semenišču sta imenovani knjigi učni knjigi, tudi učitelj je profesor pastorale. Za praktično izobrazbo se je storilo še manj, kakor v Ljubljani. Vsak bogoslovec je nastopil enkrat kot katehet pred svojimi součenci-bogoslovci. Za katehetiko je samo v četrtem letniku določenih nekaj ur.

O centralnem semenišču v Gorici mi piše prijatelj: »Ko sem bil jaz v semenišču, smo imeli po eno katehetično uro na teden (v 4. letu). Ena pismena kateheza je bila ukazana, in enkrat smo šli poslušat kateheta na c. kr. pripravnico. Pozneje je ta hospitacija odpadla, a naloga je ostala. Zdaj je celo naloga odpadla, in s katehetično uro ravnajo kot s pastorko. O pedagogiki ni ne duha ne sluha.« V zadnjem času ne rabijo za katehetiko nobene knjige; pišejo za profesorjem. Uči katehetiko prof. Novega zakona.

#### **Katehetska literatura in učne knjige za krščanski nauk.**

Če je vrtnar zasadil na vrtu mlado drevesce, ga mora pogosto zalivati in gnojiti. Tako se polagoma iz drevesca razvije krepko, rodovitno



drevo. Znanje, ki je katehet pridobil za svoj poklic v semenišču, je tudi še šibko drevesce, ki potrebuje mnogo hrane in krepila. Zato je treba, da se mladi gospod preskrbi s primernimi knjigami, kjer bo zajemal potrebnih naukov za delovanje.

Slovenski katehet v domačem zelniku žal ne najde mnogo in je prisiljen iti na tuje polje in vzeti v roke tuje blago.

Pedagogiko, ki je namenjena katehetu, imamo samo eno; spisal jo je po najboljših virih semeniščni profesor Anton Zupančič. (Ljubljana, 1888.) Isti pisatelj je spisal tudi slovensko katehetiko kot del svojega »Duhovnega pastirstva«. (Ljubljana, 1885.) Prof. Anton Kržič je izdal »Kratko katehetiko s praktičnimi pojasnili«. (Ljubljana 1906.) Ta je namenjena v prvi vrsti učiteljskim kandidatom, pa jo more s pridom rabiti tudi katehet-duhovnik.

Prvo slovensko katehetiko je spisal Jožef Rozman, »učitelj katehetike in detovodstva v šentandrežkem semenišču«; imenuje se: »Katehetika ali poduk pervencov u sveti Jezusovi veri.« Celovec, 1855. — Za njim je spisal kaplan Tomaž Mraz »Djansko vodilo, po katerem naj se prvošolci v presv. Jezusovi veri podučujejo.« (Maribor, 1861.)

Rozmanovo in Mrazovo delo sta prva poskusa slovenske katehetike, Zupančič in Kržič pa sta nam podala že nekaj dovršenega. Seveda — upam, da mi pisatelja tega ne bota zamerila — tako dovršene njune knjige niso, da bi ne mogle biti bolje. Imenovani pisatelji so orali ledino in tako pripravili pot tistim, ki bodo to tvarino obdelovali za njimi.

Ker je podlaga metodike in pedagogike psihologija, zato bi si jaz želel za katehete knjigo, ki naj bi imela dva dela. Prvi del naj bi obsegal nauk o tistih psiholoških zakonih, ki so podlaga katehetske metodike in pedagogike. V drugem delu pa naj bi se obravnavala metodika in pedagogika skupno, ker se eno od drugega niti ne da ločiti; saj katehet ob enem uči in vzgaja. Pravila metodike in pedagogike pa naj bi bila tako sestavljena, da bi se jasno videlo, kako se naslanjajo na psihološke zakone, ki so razloženi v prvem delu.

Poleg imenovanih knjig pa so prinašali in še prinašajo razni listi koristne razprave o katehetski metodiki in pedagogiki, tako »Slovenski prijatelj« (Celovec), »Voditelj v bogoslovnih vedah« (Maribor), »Slovenski učitelj« (Ljubljana).

Ti listi so prinesli tudi dokaj izpeljanih katehez. Ima pa slovenski katehet tudi nekaj knjig na razpolago, v katerih najde izvršene kateheze ali pa razlago katekizma. Imenovati hočem nekatera taka dela. Tomaž Mraz, župnik lavantinske škofije, je izdal »Šolske kateheze za prvence« (Celovec, 1878) in »Razlago srednjega in največjega šolskega katekizma« (Celovec, 1883). Dekan tolminski, Jožef Kragelj, je spisal dva zvezka »Katehez« (Celovec, 1898). Od dr. Ivana Križaniča, kanonika lavantinske škofije, imamo obširno »Razlago novega velikega katekizma« v dveh delih. (Maribor, 1899—1901.)

Vse seveda ni čisto zlato, kar se je natisnilo, pa velja tudi tu, kar smo rekli o pisateljih teoretičnih knjig. Ti možje so orali ledino in pripravili pot svojim naslednikom. Posebno hvalo zasluži g. profesor Anton Kržič, ki je v »Voditelju« in »Slovenskem učitelju« objavil več katehez razne vsebine.

Knjige, o katerih smo doslej govorili, služijo samo katehetu. So pa še druge katehetske knjige, ki so velike važnosti ne samo za kateheta, ampak tudi za katehuma. To so učne knjige.

Učnih knjig za krščanski nauk slovenski narod dolgo ni imel. V kmetskih šolah je služila pouku le živa beseda katehetova. V mestnih šolah so se pri krščanskem nauku pač posluževali tudi pisane besede, pa ta je bila nemška.

Imamo sicer več slovenskih katehizmov iz 16. stoletja, pa so protestantovski. Prvi katoliški slovenski katekizmi so se začeli izdajati proti koncu 18. stoletja. Tako je izšel l. 1777: »Kershanski navuk za te majhine v 62 prashajnah ukupistavljen . . . od eniga Dobriga Perjatla Gorishke škofije. V Lublani.« L. 1779. sta bila tiskana dva slovenska katekizma, namreč »Ta velki Catekismus . . . is Nemshkiga prestavil Juri Japel« in »Izvezhik tega velikiga Catehisma,« ki ga je priredil Janez Nepomuk grof Edling.

Do danes je izšlo okoli 50 katoliških katekizmov v slovenskem jeziku. V rabi je pa samo katekizem, ki so ga potrdili in zapovedali vsi avstrijski škofje 9. aprila 1894, in sicer kot »Veliki, Srednji in Mali katekizem«. O napakah tega katekizma se je že veliko govorilo in pisalo, in iz vseh škofij se čuje glas: »Dajte nam drug katekizem!« Upajmo, da dobimo kmalu kaj boljšega.

Za biblično zgodovino so se doslej rabile večjidel prestave iz nemščine. Do novejšega časa so bile najbolj razširjene Schusterjeve »Zgodbe svetega pisma stare in nove zaveze«, ki jih je prestavil Anton Lesar. (Ljubljana, prvič 1863.) Dekan Ivan Skuhala je poslovenil Knechtove »Zgodbe sv. pisma za nižje razrede«. (Dunaj, 1889.) Župnik Jožef Volc je po Panholzerjevi knjigi »Biblische Geschichte« priredil »Velike zgodbe svetega pisma stare in nove zaveze«. (Ljubljana, 1908.) Njegove »Kratke zgodbe svetega pisma« (Ljubljana, 1906) so tudi že v rabi. Na Štajerskem je Panholzerjeve zgodbe prevel v slovenski jezik g. Kociper.

Vse imenovane zgodbe imajo slike med tekstom. Brez slik so prof. Antona Kržiča »Svete zgodbe za male otroke«. (Ljubljana, 1897 in 1898.)

Tudi Luka Jeran in Matija Hočevar sta spisala vsak po ene zgodbe (Trst, 1850., oziroma Dunaj, 1858.), ki pa sedaj menda nista nikjer v rabi.

Do novejšega časa je bilo ukazano, razlagati v šoli tudi nedeljske liste in evangelije. Za ta pouk je služila po šolah knjiga »Sveti listi, berila in evangeliji,« ki je v več izdajah izšla v c. kr. zalogi šolskih bukev na Dunaju.

V ljudski šoli se uči tudi cerkvena zgodovina in liturgika. Za oba predmeta nam je spisal Alojzij Stroj, bivši katehet pri uršulinkah v Ljub-

ljani, prav dobri knjigi, namreč »Kratko zgodovino katoliške cerkve za šolo« (Celovec, 1904.) in »Liturgiko« (Ljubljana, 1907.). Preden sta izšli te knjigi, sta služili za pouk Antona Lesarja »Liturgika« (prvič v Bernu, 1863.) in »Zgodbe sv. katoliške cerkve« (Celovec, prvič l. 1863.). Te dve knjigi pa nista popolnoma ustrezali svojemu namenu.

Še pred Lesarjem je spisal Kosar Franc, spiritual v Mariboru, knjigo »Dogodivščina sv. vere« (Beč, 1854.) in Jožef Rozman, učitelj katehetike, knjigo »Kratka dogodivščina svete vere Jezusove v starih in novih časih«. (Dunaj, 1852.)

Kot pomožna knjiga v nižjih razredih morejo služiti katehetu Simona Zupana »Cerkveni obredi« (Ljubljana, 3. nat., 1896.), prof. Ivana Komljanca »Cerkveno leto« (Ljubljana, 1893.), posebno pa šolski molitvenik »Večno življenje« (Ljubljana, 1905.).

Pri šolskih knjigah se stori večkrat ta velika napaka, da se lotijo njihovega spisovanja možje, ki niso sposobni za tako delo, in da cerkvena oblast da svoje potrjenje knjigam, ki niso rabne za šolo. Kdor hoče pisati knjigo za verouk, mora dobro znati književni jezik, biti mora dober filozof in dober teolog, v katehetskimi metodiki in pedagogiki teoretično in praktično izobražen, imeti mora kritičnega duha in biti mora strokovnjak v dotični tvarini, za katero hoče spisati učno knjigo. Pa počasi mora delati. Če kje, velja tu pravilo: »Nonum prematur in annum«. Preden se knjiga tiska, mora prestati strogo censuro takih mož, ki so zmožni o njej izreči pravo sodbo. Tako bo sicer manj knjig, pa te bodo izvrstne.

Bodi mi dovoljeno povedati nekaj misli o katekizmu. Jaz menim, da se prestrogo držimo tradicije glede na katekizme. Če je katekizem razdeljen v pet poglavij, je vsa tvarina preveč razkosana, in reči, ki spadajo skupaj in se morajo skupaj obravnavati, so razmetane po več poglavjih. Naravna razdelitev bi bila v tri dele; prvi del bi obsegal verske resnice, drugi npravne resnice, in tretji del bi obravnaval reči, pri katerih imata svojo bse do dogmatika in morala. Tako ima razdeljeno tvarino novi avgsburški katekizem (Katholischer Katechismus für das Bistum Augsburg), samo da govori o molitvi v tretjem delu namestu v drugem. — Dalje ni ni vseč, da se rabi za podlago dogmatike apostolska veroizpoved, in je zato tvarina preveč razmetana. Ali bi ne bilo bolje, ko bi se verske resnice obravnavale v nekakem historično-logičnem redu? Človek pogleda svet in se vpraša: »Od kod vse to?« Vse je ustvarjeno od Boga. Začelo bi se torej s stvarjenjem, nadaljevalo z nauki o Bogu, o angelih itd. — Tretja reč, ki mi ni vseč pri naših katekizmi, so pa vprašanja. Ko bi bila to res najpraktičnejša oblika učne knjige, da je vse razdeljeno na vprašanja in odgovore, bi bili to obliki brez dvoma sprejeli tudi v knjige, ki uče posvetne vede. Jaz mislim, da ta vprašanja le ovirajo razumevanje katekizma in so vzrok, da se otroci uče preveč mehanično; če jih ne vprašaš s tistimi besedami, ki so v katekizmu, ti mnogi ne znajo odgovoriti, če prav si jim poprej vse natančno razložil. Zato se mi zdi to velik napredek, da je imenovani avgsburški katekizem postavil vprašanja na rob. — Še

to naj omenim, da se je pri sestavljanju katekizmov premalo gledalo na pravila zdrave metodike.

Učni pripomočki so katehetu tudi zemljevidi, podobe in modeli. Samo en zemljevid Palestine je deloma slovenskega izvora (Haardt-Orožen) in slikice v Volčevih zgodbah so delo slovenskega umetnika, pa nekaj zgodovinskih slik imamo svojih. Kar se rabi drugih predmetov te baže, jih imamo večidel od Nemcev. Ali bi ne mogle hrvatske in slovenske ško-fije preskrbeti, založiti in izdati zadosti potrebnih podob in drugih učnih pripomočkov? Postavimo se na svoje noge!

Za rabo učnih pripomočkov v šoli ima veliko zaslugo razstava učil za krščanski nauk in drugih katehetskih stvari, ki so jo priredili ljubljanski katehetje leta 1905 v Ljubljani obenem z razstavo za svetne predmete. Razstavni katalog je še sedaj dober voditelj slovenskega kateheta.

(Dalje.)



## Čuvaj nedolžnost mladine!

A. Čadež.

O skrbi za nedolžnost šolske mladine je prinesel letošnji »Voditelj« mnogo praktičnih in vpoštevanja vrednih nasvetov. Razprave se tičejo pred vsem duhovnika kot kateheta - v zgojitelja, kot spovednika in kot dušnega pastirja. Stvar je velevažna in se je obravnavala tudi o priliki druge sinode v Ljubljani; a velevažna je sploh za vse odgojitelje, torej tudi za učiteljsstvo, ki je prav tako poklicano, da varuje otroško nedolžnost, da odstranjuje vse, kar bi utegnilo škodovati nežni mladini v npravstvenem oziru.

Če je resnično očitanje, da se otroci nauče največ hudega v šoli med popačenimi tovariši, potem morajo vsi faktorji, ki sodelujejo pri šoli, imeti pazno oko, da se ne vgnezdi tudi najgrša kuga med dobro deco. Skvarjeni otroci rišejo nedostojne reči, pišejo nesramnosti, da celo počenjajo pred očmi součencev nespodobnosti, ki pričajo o globoki propalosti dotičnih nesrečnikov. Če katehet ali učitelj kaj takega opazi, naj skuša garjevo ovco ozdraviti, naj tako grinto loči od součencev, naj bo vedno na videžu. Splošno naj se z vso strogostjo pazi, da ne gresta ob istem času dva otroka na stranišče. Če gredo vsi otroci med odmorom vun, naj bodo ves čas pod nadzorstvom, zlasti, če so stranišča tako po vojaško prirejena, kakor v nekaterih ljubljanskih ljudskih šolah. Tudi naj se skrbi, da osumljeni otroci ne bodo imeli rok pod kloppo. Če izprijenost kakega učenca drugim otrokom ni neznana, potem jim je treba prepovedati, da z dotičnim nič ne občujejo, ne iz sovraštva, ampak zato, ker se morajo varovati grešne pri-ložnosti in da bi grešni součenec spoznal svoj globoki padec. Dobro je, če bi se tudi starši obvestili, kaj in kako je z nenravnim otrokom.

Ni pa dosti, če pokvarjenega otroka samo kaznuješ, daj mu tudi leka, pomagaj mu, da se poboljša, nasvetuj in pokaži mu p o m o č k e, da se

ozdravi. Seveda je težko vprašanje, kako splošno utrditi mladino, da se more stanovitno ustavljati nenravnim nagonom. Vsi pedagogi so enega mnenja, da naj se otrokom krepí volja. Poučevati mladino in veliko govoriti o grdobiji tega greha ne hasne mnogo. Bolj jo je treba poučevati o lepoti čednosti, pa navajati k zatajevanju. Ako se otrok zna premagovati, ako zna jezo brzdati, zatirati svojeglavnost, ako se zna odreči dovoljeni igri, zabavi, ako zna zgodaj vstajati, pokoren biti, potem se bo znal premagovati tudi v nečistih skušnjavah. Motivi, ki naj nagibljejo mladega človeka, da se premaguje, morejo biti naravni, a še več bodo izdali nadnaravni, kar »Voditelj« prav lepo povdarja. Naj se otrokom pokaže, kako veselje ima Bog nad malimi žrtvami, če n. pr. otrok premaga radovednost iz ljubezni do Boga, če se odpove kaki jedi itd.

O čednosti čistosti naj katehet in vsak vzgojitelj govori, kadarkoli prilika nanese nato. Z vznesenimi besedami naj jo popiše, kot najdragecenejši zaklad, kot najlepši kras človeškega srca. — Telo človeško je pri sv. kristu posvečeno, je tempelj sv. Duha. »Kdor ta tempelj oskruni, tega bo Bog pokončal,« veli sv. pismo.

Katehet in učitelj morata pa opozarjati tudi na nevarnosti, ki navadno zapletajo mladino v mreže nenravnosti. Ves trud in vsa pazljivost katehetova pa ne bo dosti izdala, če imajo otroci starše, ki se zanje ne brigajo, nikar da bi jih še čuvali in varovali dušnih gob.

Potrebno je torej, da duhovnik kot dušni pastir stori svojo dolžnost osobito napram staršem in tistim, ki se oglase za oklice in poroko. Žalibog ne moremo zanikati, da se najhujšega greha, najhujše skvarjenosti nauče otroci često v rodni hiši in da so grobkopi nedolžnosti pogostokrat starši, ki nedostojno govore ali dovolijo govoriti vpričo lastnih otrok. Kolikokrat so otroci priče raznih dejanj, ker starši menijo, da trdno spe, ali pa da tega ne umevajo. Veliko priložnosti nudijo starši, če puste, da otroci raznega spola skupaj spe itd.

Dostikrat pa pride pohujšanje nad otroke tudi v hišah, kjer ukazuje sicer dober oče, kjer gospodinja skrbna mati. Pohujšanje povzroča ničvredna, pokvarjena služinčad. Kaj vse morajo časih nedolžni otroci videti, kolikokrat so otroci sami naravnost žrtve pohotnih uslužbencev!

Teh okolnosti naj dušni pastir nikdar ne prezre ter naj opozarja starše nanje, kadarkoli je priložno, morda pri velikonočnem izpraševanju ali ob drugih prilikah. Pred vsem je gotovo potreben pouk staršem in zaročencem, da bodo dobri vzgojitelji, ne pa grobokopi nedolžnosti.

Dušni pastir naj opozarja in pouči roditelje na nevarne kraje in čase, ob katerih največkrat vene nedolžnost otrok. Take nevarnosti so n. pr. na paši, kjer otroci leno posedajo po samotnih livadah, goščah in kotlinah. Starši naj ne dovoljujejo, da bi se deklice in dečki skupno shajali ob paši, naj zahtevajo, da bodo otroci jemali kako knjigo ali kako drugo delo s seboj. Nevarne za nedolžnost so razne igre, n. pr. takozvana skri-

v a l n i c a; otroci se pomešani skrivajo po senicah, luknjah in skritih kotih, eden jih mora iskati. Velika nevarnost! Enako ni dobro še mlade dečke spuščati na delo med odrasle delavce, ki okužijo dostikrat vse, kar pride mednje. Taki dečki so potem prava nalezljiva kuga za druge tovariše, ker jim povedo vse, kar so čuli in videli.

Po mestih, pa tudi na deželi mnogo hudega povzročijo ozir nedolžnosti časopisi, politični in ilustrirani. Dušni pastir naj bi poučil starše, da taki listi sploh niso za otroke. Kako brezobzirni in brezvestni so nekateri trgovci, ki izobešajo v izložbenih oknih nenravne razglednice in slikarije, katere vzbujajo pohot, smo že večkrat omenjali in grajali. O predstavah po kinematografih smo že tudi pisali. Pohvalno omenjamo, da je »Društvo za varstvo otrok« v Ljubljani vendar-le storilo prve korake, da se prepove obiskati otrokom take zavode, razen, če se prirede za mladino posebne predstave, o katerih se je učiteljstvo prepričalo, da so dostojne in primerne za mladino.

\* \* \*

Kakšen naj bo pouk v šoli z ozirom na šesto zapoved, o tem je zadnje čase nastala cela literatura. Izpočetka so bili splavali na površje pedagogi, ki so kar naravnost zahtevali: »Otrokom pouka in jasnosti, ker drugače pride pouk od oseb, ki niso sposobne in poklicane zato, ki imajo namen le pohujševati. Če se otrokom na primeren način pojasni in razodene skrivnost, bodo mirni in zadovoljni ter ne bodo dalje raziskovali kočljive reči . . .« Tako in enako so zagovarjali svojo zahtevo. Toda vprašanja, kdo, kdaj, kje kako in v kakšni obliki, v kateri starosti itd., so jim zavrla naglico. Nastopili so bolj trezni in izkušeni vzgojitelji, ki so zahteve prvih precej omejili, ki priporočajo in zahtevajo, naj se mladina vzgaja za sramežljivost, osobito pa za **značajnost**. Volja naj se utrdi, da bo mogla kljubovati sili nernavnih sovragov!

»Skupni pouk v teh rečeh ne more in ne sme biti prenatančen, ker pri večini lahko več škoduje, nego nekaterim koristi.«

Neka posebnost našega časa se kaže v tem, da vsakojaki pedagogi toliko pišejo in govore o seksualnem vprašanju z ozirom na mladino. Med raznimi mnenji naletiš na največja nasprotja, da slednjič ne veš, pri čem da si. Vendar pa lahko trdimo z mnogimi odličnimi pedagogi, da se tozadevni pouk lahko skrči in omeji do najpotrebnejšega tam, kjer ima vera še trdne korenine.

Če prebiramo knjige, spise in razprave, ki se pečajo z vzgojo mladine, pa govore tudi o tem kočljivem vprašanju, se moramo vendar navsezadnje vedno še vprašati z neko negotovostjo in bojaznijo: »O čem naj se torej mladina pouči, kako daleč sme segati pouk? Kako in kdaj naj se začne? Ni težko zapisati: »Pouk naj se predolgo ne odlašaja, pa naj se tudi prezgodaj ne prične.« Toda to navodilo mi nič ne pove. Ako mi kdo svetuje: »Otroka pouči, kadar te vpraša,« mu ne morem kar na-

ravnost pritrditi. Vsaka mati, vsak oče me lahko ustavi z upravičenim pomislekom: »Ali ne bom otroku več škodoval, nego koristil, če mu razjasnim taka vprašanja?«

Priznati treba, da to prav nič ne olajša in ne zmanjša nagona, ako je kdo poučen v tej stvari. Ali boš zato manj občutil lakoto, če veš, kako se želodec potolaži?! Samo pouk ne zagotovi nobenega varstva, ako nižjih nagonov ne krotiš in ne zavreš z vsestransko, sistematično vzgojo značaja in krepke volje. Veliko večje važnosti je, da se volja pripravi in utrdi za čas, ko se jame vzbujati nagon, kakor pa, da se pripravlja razum. Nič ne pomaga, če je kdo še tako natančno poučen o seksualnih vprašanjih, ako pa nima moči, da bi se ob času skušnjave ravnal po tem, kar ve, da je prav, zdravo, modro in pošteno. Ne moremo oporekati, da je pametno, ako pedagoški pouk hoče prevenirati in zabraniti, da ne pride pouk z ulice, od nepoklicanih faktorjev — ne pomisli se pa, da je spolni nagon sam tak poulični barabež, ki iz najlepših pojasnil in opozoril izlušči le to, kar ga draži, mika in vabi. Zato pa je nevarno, da bo sicer še tako modro pojasnilo le okrepilo in povečalo seksualno razdraženost, če se je na drug način ne skuša zatreti, ali vsaj ovirati.

Kratko in točno je rešil vprašanje o seksualnem pouku Paulsen, ki pravi v svoji knjižici »Alt- und neumodische Erziehungsweisheit«: »Ne zametujem docela takozvanega seksualnega pouka, ki ga nekateri s tako silo in odločnostjo tirjajo; še najbolj bi koristil tak pouk, če bi predaval parkrat o teh vprašanjih, osobito o nevarnostih — kak resen, previden in blagohoten zdravnik, in sicer mladini, ki je na poti v življenje. Naravoslovno razlaganje o človeškem potomstvu ne bo dosti pomagalo, ali pa nič. S tem se le moti in draži priprostost mladine ter se jo seznanja z rečmi, ki vzbujajo zvedavost. Pouk bo ostal brez dobrih posledic, ako ni poprej utrjena volja in dušne moči, ki se bodo ustavljale nevarnim izrodkom. Mehkužnost, lenoba, nebrzdana poželjivost, to so tiste reči, ki pripravljajo pot demonu nečistosti, — ne pa nevednost. O tej resnici naj bi se poučili vsi roditelji in vzgojitelji, ako hočejo vzgojiti čist, krepak, pošten rod.«

Za nas vse, osobito za starše, je veliko bolj važno in zanimivo vprašanje: »Kaj vpliva, da se prezgodaj vzbuja in draži spolni nagon?« nego vprašanje: »Kdaj in kako poučimo mladino o seksualnih stvareh?« Kajti vzgoja mora skrbeti, da kolikor moč odteguje mladini, kar jo draži, da skrbi za seksualno higieno. Koliko se n. pr. greši z neprikladno, mnogokrat naravnost dražečo obleko in jedjo! Strup za mladino v vsakem oziru je alkohol, naj ga vživa še v tako mali množini. Strup, ki pospešuje razdraženost, vodi v greh. Iz istega vzroka je treba zavreči pijače, ki vsebujejo kofein (kava, čaj), pred vsem naj se postavno zabrani mladini tobak in razna druga dražilna sredstva.

(Dalje.)



# :: Katehetski vestnik. ::

## Spomin in opomin.

**Izgredi v Ljubljani.** Če se spominjamo tudi mi žalostnih dogodkov minulega meseca, ko je tekla v Ljubljani nedolžna kri, ne maramo ponavljati upravičenih, ogorčenje vzbujajočih dolžil, ki so bila dolgo časa predmet ljudskih, časniških in sodnijskih razprav. V pojasnilo vseh dejanskih razmer, ki so dovedle do tako nesrečnega in usodepolnega konca, bi se dalo marsikaj reči, če bi bilo dovoljeno in z ozirom na razburkane čase — modro. Kdor je pazljivo bral n. pr. »Slovenca«, je mogel doznati, kaj menimo.

Na nekaj bi pa vendar opozorili v svoji skromnosti, kar se bo ob enakih prilikah lahko upoštevalo, če se bo hotelo.

Kot opazovalec ljubljanskega protestnega shoda, naslednjih demonstracij ter vojaške asistence, bi sodil, da se je dovolila predvsem prevelika vloga mladini. Tej prištevamo tudi srednješolsko, trgovsko in vajensko mladež. Govorilo se je, da so bile čete, ki so vihrale po mestu ob času prve demonstracije, sestavljene tuintam skoraj iz samih vajencev.

Če pomislimo, da je bil pri protestnem shodu v »Mestnem domu« nemal kontingent mladine, — vmes celo ženske mladine — ki nima politične razsodnosti, ki ni še zrela za nočne, javne nastope, tedaj se nehote vriva vsakemu trezno mislečemu pedagogu vprašanje: Ali je modro, da se na take shode dopušča mladina? Ali je bilo modro takorekoč apostrofirati mladino, ki se prehitro navduši in zapelje v ekscese? Kaj po-

maga pomirjevalna beseda, ako je ogenj že visoko vzplamtel?

Mladina ima krepko grlo ter je dala duška notranjemu ogorčenju radi nemških nasilstev v Ptuj v brezmejnih kličih, ki so bili združeni z brlziggi brenčečih piščalk.

Ali ni to kakor olje na ogenj, ki je razpalil tudi odrasle, da so se lotili vse obsodbe vrednega poškodovanja tuje lastnine?! . . . Če je mladina bila pri pobijanju šip udeležena, ali ne, . . . žalostno je, da je priča takega, nekrščanskega početja, in da se uči na ta način brezsrčnosti.

Vprašamo dalje: Ali ni bila dolžnost poklicanih faktorjev, prepovedati mladini vsaj naslednje dni po protestnem shodu, da se po šesti uri ne prikaže na ulico?! Zgodilo se je to, ko je bilo že prepozno in so vojaške puške že izbruhnile pokončanje na nesrečne žrtve. Dvomimo pa, da bi bilo prišlo do prelivanja krvi, če bi bila mladina na domu.

Zato pa bi svetovali, naj šolska in policijska oblastva v prihodnje skrbe, da bo mladina ostala vsaj ob večernih urah doma, kadarkoli bi bilo pričakovati eventualnih demonstracij, bodisi ob volitvah, ali ob drugih razburljivih dogodkih.

Mladino navajajmo, da se pridno uči, da skrbi za svoje zdravje, politiko in narodnostna vprašanja pa naj rešujejo zreli možje — in ne ženske!



## Katehetsko gibanje.

»Društvo slovenskih katehetov« je imelo prvi sestanek v tekočem šol. letu dne 7. oktobra. Napovedan je bil vabljiv referat gosp. prof. dr. Demšar-ja: »Vtisi z letošnjega monakovskega pedagoškega tečaja«, zato se je povabilo

odzvalo lepo število katehetov. G. predavatelj, ki se je preteklo poletje sam udeležil monakovskega tečaja, je v zanimivem in jedrnatem posnetku podal vsebino razprav, ki imajo namen poučiti vzgojitelje, kako ravnati z



duševno bolnimi, z duševno zaostalimi otroci. Takozvana zdravilna pedagogika (Heilpädagogik) mora zanimati prav vsakega učitelja in vzgojitelja, osobito še kateheta, saj krščanska vera zahteva, da se v prvi vrsti duhovnik zavzame za slabotne in duševno zaostale otroke. Tudi te reveže je treba pripraviti tako daleč, da bodo s pridom prejemali sv. zakramente in da bodo npravno utrjeni proti zapeljivcem. Skrbno in točno sestavljeni referat bo gotovo zanimal širše kroge, ki imajo opraviti z vzgojo, zato ga bomo objavili v eni prihodnjih števil.

Pri razgovoru je omenjal katehet Čadež, da bi bilo v interesu vseh ljudskih šol ljubljanskih, ako bi se osnovalo za začetek vsaj en oddelek za nenormalne, duševno slabotne in zaostale otroke v Ljubljani. Alkohol in druge nerednosti pri starših so vzrok, da se množi število takih revežev, ki ne morejo napredovati z drugimi učenci, ki so ovira splošnega napredka, pa muka za učitelja. Kar so drugodi že zdavnaj vpeljali, bo brez dvoma tudi pri nas potrebno. Čulo se je, da se je že lani nameravalo v Ljubljani začeti s takim razredom, a ni bilo baje najti dosti »materijala«, — seveda, ker so iskali bebcev, ne pa duševno zaostalih otrok. Stvar je nujna, naj bi se zanjo zavzelo društvo za varstvo otrok! Sklenilo se je, da se pošlje prošnja na deželni šolski svet, ki naj pride na pomoč duševnim revčkom med našo mladino.

Kanonik Karlin je nasvetoval, naj se izvoli odbor, ki bo sestavil enotni učni načrt za vse meščanske šole na Kranjskem. Potrebno je tudi, da se tvarina pri verouku enako razdeli i po meščanskih šolah, i po treh zadnjih oddelkih vseh osemrazrednic. Po zdajni praksi se uči n. pr. v II. meščanskem razredu v Krškem liturgika, v VII. razredu osemrazrednic pa cerkvena zgodovina.

Sprožilo se je tudi vprašanje glede kateheta na ljubljanski gimnaziji z nemškimi učnim jezikom. Član deželnega šolskega sveta, dr. Lampe, je pojasnil zgodovino tega vprašanja do današnjega stadija. Društvo slovenskih katehetov ni politično, ali vendar ima po svojih pravilih (§ 2.) dolžnost, potezati se tudi za stanovske zadeve svojih članov. Interes, čast cele škofije pa ugled katehetskega društva zahteva, da posežemo tudi v to vprašanje. Ni nobenega

vzroka, da bi c. kr. naučno ministrstvo zavrglo tri kompetente, ki so od kn. šk. ordinariata usposobljeni in od c. kr. deželnega šolskega sveta kot taki v terno-predlog sprejeti.

Sklene se torej soglasno, da se pošlje primeren protest dr. Šusteršiču, ki naj blagovoli izjavo našega društva naznaniti c. kr. ministru za uk in bogočastje.

Podobna izjava se pošlje tudi presvetlemu knezoškofu ljubljanskemu.

Prihodnji mesec se bo redni katehetski sestanek strnil z občnim zborom, ki bo, kakor zdočaj omenjeno, 12. novembra.

\* \* \*

V odborovi seji dne 17. septembra t. l. se je sklenilo, da naj bo **občni zbor** »Društva slovenskih katehetov« dne 12. novembra in sicer ob devetih dopoldne v Lichtenturnovem zavodu. Z občnim zborom naj se združita tudi **dva praktična nastopa**. Nastop bo v III. razredu pri verouku; obravnava se tvarina, ki bo takrat na vrsti. Drugi nastop bo v V. razredu; razlaga se zgodba, ki pride na vrsto. Prvi nastop bo nekako ob desetih dopoldne, drugi ob pol dveh popoldne. Obakrat sledi diskusija. — Spored bo prinesel pravočasno »Slovenec«.

Pri občnem zboru bo tudi velevažen razgovor, kako razširiti, poživiti delovanje katehetskega društva, ter sploh o važnosti katehetskega delovanja.

Tajnik Čadež je poročal, da je razposlal 56 tirkavnih pisem takim odjemalcem »Slovenskega Učitelja«, ki niso plačali lista 3 do 8 let. Graja se malomarnost nekaternikov.

**Pedagoški tečaji za duhovnike.** Nemški minister za pouk je dovolil škofu v Limburgu, da se bo vršil vsako leto šesttedenski pedagoški tečaj za mlade duhovnike na katoliškem učiteljišču v Montabaur-u. Mladi katehete bodo poslušali predavanja o pedagogiki in metodiki.

Za druge škofije je bila enaka ugodnost že poprej dovoljena.

**Enotni katokizem za Bavarsko** je gotov. Izdelal ga je P. Linden ter bo vpeljan okrog Velike noči leta 1909. Ni dvoma, da se ga bodo oprijeli tudi po severni Nemčiji; dogovori v tem oziru so se že pričeli.

Nemci imajo pač dosti šolskih knjig na razpolago, toda skoraj vsi pedagogi

so edini v sodbi, da noben katekizem doslej ni zadovoljeval vseh zahtev in da ni bilo moč nobenega priporočiti za splošno uvedbo.

Nekateri pedagogi pričakujejo, da se bo izboljšal katehetski pouk, ako bi se bolj in povsod upoštevala induktivna metoda, češ, da edino ta je umerjena po pedagoških načelih. Zahtevajo torej, da bi se katekizem predelal v tej smeri; nekateri so celo mnenja, naj bi se katekizem, kot posebna učna knjiga, docela opustil in naj bi se združil z bibličnimi zgodbami.

Večinoma pa sodijo, naj se obdrži katekizem Deharbov, ki pa potrebuje temeljitega izboljšanja, zlasti ker se pri njem lahko uveljavijo brez posebnih težkoč pravila induktivne metode.

Ta misel je prodrla. Katekizem Deharbov je dodelan in sicer v četrti, mnogo prenarejeni izdaji, ki jo je oskrbel veščak P. Linden. Že leta 1904., ko je zagledala beli dan tretja izdaja omenjenega katekizma, je bilo brati: Vprašanje katekizmov je zdaj rešeno, ali pa vsaj blizu rešitve. Tembolj velja ta trditev o novi izdaji. Škofje južne Nemčije so torej to knjigo brez pomisleka odobrili in sprejeli kot podlago za bodoči enotni katekizem, ki naj bi zavladal po vseh katoliških šolah cele Nemčije.

Po Bavarskem bo novi katekizem v rabi štiri leta. Po tej dobi se bodo odpravile še morebitne hibe in pomanjkljivosti, — ter je pričakovati potem popolne knjige.

Dva bistvena znaka moramo poudarjati, ki priporočata in odobrujeta P. Linden-ov katekizem: Namreč skrajšala se je učna tvarina, olajšalo se je besedilo, da bo umevno otroškemu razumu.

Poleg tega se je bolje uredila vsebina, ki je ozir naukov in korektnosti izrazov dobro pretehtana in modro izbrana.

V novem katekizmu so izključene povečem vse nepotrebne definicije, vsa daljša vprašanja, oziroma odgovori so okrajšani, zlasti taki, ki imajo po več točk.

Skratka lahko rečemo: Deharbe-Linden-ov katekizem nudi pravilno, lepo urejeno vsebino v otroškem jeziku.

Vnanjost — tisek, papir in vezava — je dragoceni knjigi primerna in jako lična.

Tudi nove zgodbe sv. pisma, imenovane »Šolsko sv. pismo«, bodo dobili na Bavarskem. Uredništvo je v rokah svetovno-slovečega monakovskega kateheta Stieglitzja. Pred dvema letoma je oskrbel dr. Ecker lepo šolsko knjigo, ki jo je ilustriral monakovski umetnik Schumacher. Ker se je pa to delo zdelo nekaterim premajhno in so sličice vpletene samo v podobi začetnih črk, zato se je lotil Stieglitz nove izdaje, ki je precej obširna in so se porabile Führichove slike. Doslej je dovršen stari zakon — za naše razmere seveda preobširna knjiga, pač pa zanimiva radi izbornih slikarij, ki so jih prepustili za uporabo Führichovi dediči in ki še nikjer niso bile objavljene. Podobe bodo odtisnjene v razni velikosti ter bo knjiga vsled tega tem zanimivejša. Nekatere slike bodo napolnile celo stran, druge so manjše; tretje bodo služile kot okrasek pri črkah začetnicah.

Zgled drugih bo vzbudil gotovo tudi pri nas ne le hrepenenje po dobrih in trajno veljavnih šolskih knjigah za verouk, — temveč tudi navdušenje za delo na tem polju. Združimo se v ta namen v »Društvu slovenskih katehetov«!



## Drobtine.

**Kje naj stoji katehet, oziroma učitelj med molitvijo pred in po pouku?** Navada je bila in je še menda povečini, da stoji učitelj med molitvijo obrnjen proti učencem. Ker je pa radi zbranosti in pobožnosti otrok pri molitvi nujno svetovati, da imajo oči uprte na razpelo, ki visi v vsaki šoli na steni, zato naj tudi katehet izbere med šolarsko molit-

vijo tako mesto, da bo ponekoliko obrnjen proti učencem, ponekoliko pa proti razpelu. Opazoval bo na ta način lahko otroke, obenem pa jih bo s svojim zgledom privadil, da jim bo razpelo kakor nekaj šolski altar.

Stališče ob stranici leve ali desne prve klopi se priporoča osobito pri najmlajšem oddelku šolskih otrok, pri ka-

terih je katehet skoraj prisiljen, da dela izpočetka križ z levico, ako je proti njim obrnjen, dasi to ni pravilno in nekateri katehete naravnost odsvetujejo. Ako pa se vstopi veroučitelj v poševno smer z otroci proti razpeli, bo lahko pravilno delal križ takoj v začetku ter ga bodo otroci lahko opazovali in posnemali.

**Najprej stvar, potem besedo.** Živahno tekmovanje opazujemo med kateheti, ki se potegujejo za razne metode pri verskem pouku. Prav je in potrebno je bilo, da se je v tem oziru dognalo že skoraj edinstvo, le bati se je, da bi preveč ne trpelo pravilo slovečega pedagoga, ki je zahteval, da naj se pojasni in razloži najprej stvar, potem pa tudi beseda.

Potrebno je v prvi vrsti, da spoznajo otroci najprej jedro verske resnice, a jedro je v lupini, ki jo morajo tudi poznati, da morejo do njega. Na jezikovno obliko se marsikdo premalo ozira, ako mu je mar edinole metoda, ki razkrije, raztolmači in pojasni stvar, pri tem pa ostanejo mnogi izrazi nerazloženi, torej tudi neumevni. Pri razlagi mora katehet večkrat kreniti na razna stranska pota, izbrati razne razjasnjujoče izraze in besede, ako hoče, da bo prodril do otroškega uma in umevanja. Slednjic se mora pa prilagoditi vendarle besedilu, ki ga ima učna knjiga, in ki si ga bodo morali otroci prisvojiti. Seveda se bo vsak moder katehet izognil predolghim ovinkov, da pride do cilja, a vedno ni možno. Kljub temu se besedna razlaga ne sme zanemarjati, ako se hoče doseči popolno umevanje, ne pa le navidezno in goljufigo znanje.

Malo je dandanes še zagovornikov razlagavne metode ali razlagavne analize (Text-Analyse), dasi se v dejanju največkrat uporabljata, zlasti tam, kjer ni časa ali vneme za pripravo. Pri predlanskem katehetskem tečaju v Monakovem sta o tem vprašanju razpravljala dva veljavna pedagoga in kateheta, ki sta zastopala nasprotna mnenja. Najprej je govoril pomožni škof dr. Knecht, ki je naslovil svoj referat »Kateheza, ne eksegeza«.

»Kolikor mi je znano in kakor izkušnja dokazuje,« je rekel govornik. »se v šoli še vedno poučuje krščanski nauk na ta način, da katehet razdrobi ter razkosa posamezna vprašanja in odgovore, da razloži nove in neznane izraze, potem jih pa zopet sestavi v celoto, mi-

sleč, da je stvar otrokom dovolj jasna in razložena... Taka razlaga je neplodna duševna tortura otrok, to ni razlaga, temveč razvlaka, ki pri njej srce nič ne pridobi, volja pa ostane mrzla in mrtva. Razlagavna metoda povzroči učitelju in učencu mnogo truda in napora, zagreni učencem učenje, poleg tega pa je kriva, da uspehi niso povoljni, da je mladina po izstopu iz šole tako malo poučena v verskih resnicah.«

Zoper to obsodbo je nastopil profesor in kanonik dr. Hollweck, ki je zagovarjal razlagavno metodo, ker bolj odgovarja značaju razodenja, ker je ta metoda od nekđaj bila merodajna pri cerkveni katehezi, ker vpliva blažilno na duha in voljo, ako se pravilno izvede.

Nadalje je dokazoval referent, kako potrebno je, da se izrazi in trditve v katekizmu razlože ter dokažejo; pokazal je, kako naj se izrazi pojasnijo, kako včasih celo kakšna malenkostna besedica otroku nagaja in prepreči, da ne umeje celega stavka...

V pojasnilu in diskusiji je tudi prvi govornik odobral izvajanja dr. Hollwecka, ter povdarjal, da je treba dostikrat to ali ono besedo posebej razložiti, pa da je hotel le obsoditi razlagavno metodo, kot vodilno metodo... S tem popravkom je torej potrdil, kar smo zapisali na čelo tega sestavka: **Najprej stvar, potem besedo!**

**V otroškem jeziku!** Mnogo reči preide katehet v šoli, meneč, da so otrokom jasne, ter jih ne razloži tako, da bi jih razumeli. Otrok nima poguma, da bi vprašal, kako in kaj, pa ostane ne le v dvomu, temveč tudi potr in nezadovoljen. Tako n. pr. drobiž v nižjih razredih kaj čudno gleda, ako katehet pripoveduje, da Bog nima oči, pa vendar vse vidi, in še celo v temi vidi. Stvar bi se otrokom pojasnila morda tako-le:

Vidite, otroci, vi imate telo, pa tudi dušo. Vi imate dvoje očes, da z njimi gledate; ako bi jih ne imeli, pa bi ne mogli gledati. Toda otroci, pazite: Kdo je pa tisti, ki vidi v nas: Telo ali duša? Kaj pa se zgodi, če človek umrje? Ali more potem še gledati in videti?... Ne! Telo je pa vendar še tu in vendar mrlič ne vidi, če ima tudi odprte oči. Zakaj pa ne?... Seveda, ker se je duša ločila. Torej vidite otroci, duša, naša duša vidi. Duša gleda skozi oči, kakor skozi steklo, saj so oči tudi kakor

Torej duša gleda skozi ta dva okenca. Duša je pa duh, samo duh vidi, telo ne vidi in ne more nič videti.

Zdaj pa čujte otroci! Bog je duh, zgolj duh, zato tudi vidi. Zakaj pa Bog ne potrebuje oči, da bi skozi gledal? — Zato, ker nima telesa. Naša duša je v telesu, kakor v kaki kletki zaprta; če hoče vun gledati, potrebuje okenc. In taka okenca nam je Bog dal, ko nam je ustvaril oči. Bog pa ni v telesu, je zgolj duh, zato pa vidi vse bolj, nego mi, vidi povsod, ker mu nič ne zavira pogleda. — Vidite torej otroci! Bog nima očes, pa vendar vidi, vidi vse, vidi povsod.

**Omarica za vprašanja.** Večkratno dobro doseže katehet, ki nudi mladini višjih razredov priliko, da brez strahu, svobodno in odkritosrčno izražajo svoje pomisleke, morebitne dvome in nejasna vprašanja. Prvič raste in se množi zaupanje gojencev do kateheta, ki na ta način lahko izpriča svoje vsestransko znanje in učenost. Drugič vzbudi katehet zanimanje za vprašanja, morda za zgodovinske laži, ki pridejo do ušes naše mladine prej ali slej, — za dvome, ki se širijo med današnjim rodом in jih čujejo učenci celo iz ust svojih roditelev. Ako katehet pravočasno pojasni učencem ta in oni dvom, ki pozneje marsikoga zapelje na napačno pot, morda v nevero, je storil neizmerno dobroto. Tretjič pa se zanimajo osobito po mestih tudi starši za take reči. Mnogokrat je morda naravnost oče sam ali mati nasvetovala mladeniču ali deklici, katero dvomljivo vprašanje naj stavi katehetu v šoli; od ugodne rešitve je lahko odvisna vernost, sreča in zadovoljnost cele rodbine.

Vesten katehet mora v višjih razredih, osobito v srednjih šolah itak najti zadosti prilike, da razloži in pojasni sodobne zmote, da šiba sodobne napake in nerodnosti, da zavre možne nerednosti. Toda mladina je nepazljiva in raz-

tresena. Ne zanima se za razlago, ako je posebno ne vleče, ako se na poseben način ne priklene k razlagi.

Z ozirom na to se nam zdi hvalevredno, kar je storil neki katehet, ki je početkom šolskega leta učenkam iz višjih (vojaških, profesorskih, uradniških) krogov dal na prosto, da brez pomisleka lahko izražajo svoje morebitne dvome, da stavijo vprašanja v kakih nejasnih rečeh. Vprašanj je bilo toliko, da bi se bilo izgubilo preveč časa, če bi bil hotel katehet odgovarjati posamič na vsako vprašanje. Zato se je odločil dotični gospod, da je prinesel omarico, kamor so gojenke donšale spisana vprašanja, ki jih je potem zbral, uredil ter je nanje odgovarjal prilično med poukom, ki je bil ravno primeren za dotična vprašanja, ali pa ob začetku ure. — Navesti hočemo nekaj vprašanj, iz katerih je razvidno, da so gotovo tudi starši udeleženi zraven, obenem pa se vidi, za kaj se mladina gosposkih staršev zanima itd.

Nekaj takih vprašanj:

»Zakaj se ne gode več čudeži?« (Iz tega vprašanja odseva že značilna nevednost, [nervoznost] staršev). Zakaj je dvoboj prepovedan? »Ali je možno, da je človek obseden?« »Kateri klasiki so na indeksu?« »Kaj se pravi hipnotizirati?« »Ali se morejo drugoverci zveščati?« »Kaj velja o spiritizmu?« »Ali je greh, če se kdo za to zanima?« »Ali je greh, če si kdo da prorokovati iz kart?« »Zakaj je sežiganje mrličev prepovedano?« »Zakaj so histerične osebe boljše medija?« itd.

Iz takih vprašanj spozna katehet tudi svoje napake, opuščenje in pomanjkljivosti pri razlagi.

S tem seveda ni rečeno, da bi bil ta način pouka povsod in ob vsakojakih razmerah svetovati. Marsikje se utegne dobro obnesti.



## Šolske vesti.

† **Josip Šuman.** Dne 15. septembra t. l. je umrl v Dragi pri Moščenicah (Istra) v pokojeni kranjski deželni šolski nadzornik, dvorni svetnik gosp. Josip Šuman. Rojen je bil leta 1836. pri Sveti Ani v Slovenskih goricah. Kot profesor

je služboval v Mariboru, v Freistadtu na Gor. Avstrijskem in na akademski gimnaziji na Dunaju. Leta 1884. je bil imenovan za gimnazijskega ravnatelja v Ljubljani, leta 1890. pa za deželnega šolskega nadzornika za Kranjsko. Kot

pisatelj je najbolj znan po svoji slovnici; priobčil pa je tudi mnogo drugih jezikoslovnih spisov ter spisal knjigo: »Die Slovenen«. Blagemu pokojniku naj sveti večna luč!

**V pokoj** sta stopila nadučitelj g. P. Mörtl na Brnci in nadučitelj g. Mat. Stissen v Vraticah. Vpokojeni so: gdčna. Suzana Baloh v Ihanu, gdčna. Frančiška Verne v Kamniku in gosp. Emil Guštin na Jesenicah.

**Smrtna kosa.** V Ljubljani sta umrla nadučitelj v pokoju g. Karol Dermelj in dne 5. oktobra t. l. učiteljica gdčna. Ana Podrekar.

**Osebnosti.** V VIII. činovni razred so uvrščeni: g. Anton Dokler, profesor na državni gimnaziji v Kranju, g. Frančišek Vadnjal, profesor na državni gimnaziji v Novem mestu, g. Karol Werner, profesor na državni realki v Ljubljani, g. dr. Leopold Poljanec, profesor na državni gimnaziji v Mariboru in g. dr. Karol Verstovšek, profesor na državni gimnaziji v Mariboru. — Profesorji državne gimnazije v Ljubljani gg. Alfonz Pavlin, dr. Franc Riedl in dr. Rudolf Rothaug pridejo na gimnazijo z nemškim učnim jezikom. Profesor v Kranju, g. J. Grafenauer je prestavljen na I. državno gimnazijo v Ljubljani. Imenovana sta g. dr. Anton Ratajca za profesorja na kn. šk. gimnaziji v Št. Vidu in g. dr. Pavel Grošelj za učitelja na mestnem deklinškem liceju v Ljubljani. Stalno sta nameščena g. dr. Andrej Puschnič in Fr. Vajda.

**Nove in razširjene šole.** V Zalogu pri Ljubljani se ustanovi dvorazrednica. Šola pri D. M. v Polju se razširi v šestrazrednico z dvema vzporednicama. Na dekliški ljudski šoli v Kočevju se letos en razred opusti.

**Novo šolsko poslopje v Spodnji Idriji** je bilo v nedeljo, dne 20. septembra t. l. slovesno izročeno svojemu namenu. Blagoslovil je je g. dekan M. Arko ob asistenci domačega g. svetnika Ivana Juvana in g. kaplana Iv. Mračka. Po blagoslovu je dekan v krasnem govoru pokazal Jezusa Kristusa kot vzor učiteljstvu, pa tudi kot vzor učencem. Po govoru je idrijski pevski zbor zapel slavnosti primerno pesem, zatem pa se je belo oblečena deklica zahvalila v imenu svojih součencev in součenk vsem, ki so na katerisikoli način pripomogli,

da se je zgradila lepa šolska stavba, v katero se bodo preselili iz tesnih in temnih prostorov stare šole, ter obljubila, da hoče učeča se mladina s pridnostjo dokazati svojo hvaležnost. V sklepnem govoru je g. nadučitelj J. Bajec ob kratkem načrtal zgodovino novega šolskega poslopja, omenil imenoma iste, ki so si prisvojili največ zaslug pri zgradbi nove stavbe, posebno poudarjaje, da se je največ trudil za to blag. g. c. kr. okr. šol. nadzornik Iv. Thuma, ki pa je žalibog zaradi bolezni zadržan, udeležiti se te slovesnosti in je torej poslal le brzojavko, ki jo tu prečita. Koncem svojega govora se je spomnil tudi Onega, ki je izrekel željo, da naj Niegovo jubilejno leto velja otroku, o čemer tudi spominska plošča v veži pravi, da se je sezidalo to poslopje v proslavo 60-letnice vladanja Nj. Veličanstva cesarja Franca Jožefa I., kateremu naj vsi zakličejo trikrat: slava! Pevci so zapeli cesarsko pesem in s tem je bil oficialni del slavnosti končan.

**Učiteljske izpremembe.** (Kranjsko.) Začasna učiteljica v Hrvaškem Brodu je postala dosedanja suplentinja v Boštanju, gdčna. Angela Grčar. Učiteljski kandidat g. Franc Jurečič je imenovan za provizoričnega učitelja v Št. Jerneju. G. Anton Lenarčič, učitelj v Št. Vidu, je imenovan za provizoričnega učitelja na vadnici c. kr. učiteljskega učitelja v Ljubljani. Izprašana učiteljska kandidatinja gdčna. Viktorija Uršič je provizorično nastavljena na Lozicah. Za začasno učiteljico v Košani je imenovana izprašana suplentinja gdčna. Matilda Jager. Absolvirana učiteljska kandidatinja gdčna. Alojzija Trampuš je imenovana za provizorično učiteljico v Vrbovem pri Postojni. Absolvirani učiteljski kandidat g. Franc Levstik je imenovan za provizoričnega učitelja v Mokronogu, absolvirani učiteljski kandidat g. Karel Sovre je imenovan za provizoričnega učitelja v Radečah, absolvirani učiteljski kandidat gosp. Franc Tratnik za provizoričnega učitelja v Dobropoljah. Provizorična učiteljica v Sodražici, gdč. Štefanija Tomšič, je imenovana za provizorično učiteljico - voditeljico v Novem Kotu. Absolvirani učiteljski kandidat g. Viktor Volk je imenovan za provizoričnega učitelja v Knežaku, dosedanji provizorični učitelj v Knežaku, g. Franc Starmann, pa za provizorič-

nega učitelja-voditelja v Matenji vasi. Absolvirani učiteljski kandidat g. Vladimir Požar je imenovan za provizoričnega učitelja-voditelja na Slapu, absolvirani učiteljski kandidat gosp. Ivan Šraj pa za provizoričnega učitelja v Šmihelu pri Novem mestu. Dosedanja provizorična učiteljica v Metliki, gdčna. Pavlina Bayer, je premeščena na deklisško šolo v Črnomelj. Absolvirani učiteljski kandidat g. Albin Lajovec je imenovan za provizoričnega učitelja v Šmartnem pri Litiji. Dosedanja provizorična učiteljica v Trzihu, gdčna. Gabrijela Čerov, je premeščena v Šent Jernej, dosedanja suplentinja na Raki, gdčna. Ana Goli, pride kot provizorična učiteljica v Trzihu, provizorična učiteljica v Bučki, gdčna. Terezija Juvanc, kot provizorična učiteljica v Veliko dolino, izprašana učiteljska suplentinja gdčna. Ljudmila Odlasek pa za provizorično učiteljico v Trebelno. Provizorični učitelj na Svetem Vrhu, g. Tit Grčar, je premeščen na Trebelno. Učiteljska kandidatinja gdčna. Leopoldina Abram je postala provizorična učiteljica v Št. Juriju pod Kumom, gdč. Ivanka Valenčič v Škofji Loki, gdč. Ana Bauta v Vavti vasi, gdčna. Ivana Simčič in Justina Modic v Iški vasi, kamor pride za provizoričnega učitelja in vodjo g. Viljem Mazi. Imenovani so: g. Alojzij Marovt za nadučitelja v Hinjah, gdčna. Marija Remžgar za definitivno učiteljico v Cerknici, g. Anton Šeme za nadučitelja v Loškem potoku, g. Fran Grajlan za učitelja v Višnji gori, gdč. Ivana Simčič in gdčna. J. Modic v Igavasi.

(Štajersko.) Nadučiteljem pri Sv. Duhu v Halozah je imenovan definitivni učitelj v Majšpergu, g. Franc Šegula, nadučiteljem v Studenčah definitivni učitelj v Spodnji Poljskavi, g. Jožef Kockl, nadučiteljem v Selah pri Ptuju definitivni učitelj pri Sv. Barbari v Halozah, g. Rudolf Kocmut, in nadučiteljem na Ptujski gori definitivni učitelj v Doberni, g. Leopold Čulk. Definitivno so nastavljeni: v Dramljah gdčna. Terezija Cvar, pri Sv. Križu na Murskem polju g. Karol Mavrič, v Selah gospa Kocmut-Kranjc. Prestavljen je g. Jurij Železnik od Sv. Benčesla v Št. Jurij v Slovenskih goricah. Nadučitelj g. Anton Hren v Stoprcih je postal vodja Ciril-Methodove šole na Muti.

(Koroško.) Imenovani so: g. Franc Breitegger v Lipnici za nadučitelja v Sv. Salvator, g. Franc Mak na Golšovem za nadučitelja v Kapli pri Dravi, učiteljica gdčna. Tilda Bock v Skocijanu za Št. Janž v Rožu. Za definitivno učiteljico na istem službenem mestu je imenovana provizorična učiteljica gdč. Neža Hudovernik v Štebnu pri Zili. Za podučitelja je imenovan g. Karol Lax za Žabnice. Strokovni učitelj g. Oton Jaklitsch je premeščen iz Celovca na meščansko šolo v Velikóvcu. Podučiteljem so imenovani gg.: Karel Dobršek za Podgorje, Pavel Kruletz za Kotlje, Pavla Lesjak za Mohlče, Rudolf Potočnik za Djekše. Premeščena sta g. Emil Podlipnik iz Poreč na Oistrico pri Spodnjem Draš. Pavel pri Ferndorfu.

vogradu in g. Anton Schmid iz Sel v (Goriško.) Stalno so nameščeni na svojih mestih gg.: Franc Tomšič, voditelj v Nabrežini, Anton Fakin, voditelj v Kostanjevici, Albert Poljšak, voditelj v Avberu, Alojzij Hreščak, učitelj v Lokvi, Andrej Rojc iz Velikega dola za nadučitelja v Tomaju. Premeščeni so gg.: Franc Cibic, provizorični učitelj v Sežani, za provizoričnega voditelja na Barko, Marija Kaučič, provizorična učiteljica na Barki, v Pliskovico, Franca Stipančič iz Pliskovice v Gorjansko, Antonija Terpin iz Gorjanskega v Šempolaj, Franja Ličar iz Komna v Štaniel, Olga Tomšič iz Štaniela v Povir, Avgust Peček iz Koprive v Branico, Albin Furlan iz Branice v Temnico, Josip Rustja iz Temnice v Veliki dol. Na dosedanjih mestih so potrjeni: Janko Furlan v Štomažu, Marija Fakin v Kostanjevici, Ana Macarol v Brestovici. Učiteljski kandidat g. Jožef Mahorčič je imenovan za provizoričnega učitelja v Komnu, g. Valentin Terčon, provizorični učitelj v Sežani, je imenovan za ekspozituro v Orleku, g. Ivan Caharija pa za pom. okr. učitelja. Gdčna. Balbina Eppich, učiteljica v Povirju, pride v Divačo.

**Občni zbor »Društva kršč. mislečega učiteljstva« na Goriškem** se je vršil dne 3. septembra v prostorih restavracije »Central« v Gorici.

Društveni predsednik g. A. Rustja v pristrčnih besedah pozdravlja udeležence; spominja se umrlega podpredsednika g. L. Abrama, ki ga je neizprosna

smrt pograbila iz naših vrst. Vsi društveniki bridko občutimo to nenadomestljivo izgubo ter prosimo Boga, naj mu povrne, kar je nam in našemu društvu dobrega storil.

Tovariš Likar prečita tajniško poročilo, ki se glasi:

Slavni zbor! Prvo društveno leto je pri koncu. Koliko hudih napadov smo morali prenesti v tem času. Nad našim društvom je bila izrečena od strani kolegov trpka obsodba zaničevanja in preziranja. Na vse grlo se je kričalo v svet, da ni naše društvo učiteljsko, ker ima toliko primesi iz raznih stanov. To vpitje je bilo neupravičeno, neutemeljeno. Sledili smo časovnemu toku ter se postavili na krščansko in demokratsko stališče. Sprejeli smo v društvo vsakogar, ki je odkritosrčen prijatelj našega stanu, kajti prepričani smo, da nam tak človek hoče pomagati, da nam želi dobro. Zlasti je pokazala ob tej priliki duhovščina, kako visoko ceni ono učiteljstvo, ki je voljno delovati z njo na kulturnem in narodnem polju. Naš stan uživa mnogo premalo ugleda. Zato je sveta dolžnost vsakogar izmed nas, delovati na to, da zavzamemo v socialnem življenju odlično mesto.

Nikdar pa ne bomo dosegli tega s spodkopavanjem ugleda duhovščini. Če uprizarja učiteljstvo gonjo proti duhovnikom, škoduje s tem občutno samo sebi. Svobodomiselnost učiteljstva je ustanovilo te počitnice v Pragi zvezo vseh slovanskih učiteljskih društev. Umevno je, da je ta korak še bolj poostрил nesoglasje med nami ter ga potenciral do nasprotstva.

Ločijo nas načela. Srednja pot je izginila, ker je zazijal med nami in njimi globok prepad. Ne verujemo nikomur, ki pravi, da je naš, pa noče stopiti v naše društvo radi malegkostnih pomislekov. Laviranju mora biti konec! Povejmo takim ljudem v brk, kar zaslužijo. Vrzimo jim v obraz resnico, da so Efiijalti, ki nas morda že jutri izdajo našemu sovražniku. Mi pa ostanemo zvesti svojim načelom. Bojujmo se neustrašeno nadalje, svesti si, da izidemo iz bitke kot slavni zmagovalci.

Društveni odbor se je trudil v tem letu, kolikormoč utrditi katoliško mišljenje v vrstah učiteljstva. Pri tem pa ni preziral splošnih stanovskih interesov ter v ta namen napravil marsikak važen

in umesten korak. Svoje delovanje je razvil v dvanajstih sejah.

Posebni odsek proučuje zakon, s katerim bi se omogočilo učiteljskim zastopnikom v okr. šol. svetu brez ovire odločno zastopati interese učiteljstva. Nujna potreba je tudi da se število zastopnikov pomnoži ter dobe tudi učiteljice svojo zastopnico. Načrt zakona bo v kratkem dovršen, nakar se ga izroči našim poslancem, da ga uveljavijo.

Uvaževaje važnost stika šole z domom, je priredilo društvo roditeljske sestanke v Kanalu, Mirnem in Rihemberku. Pri shodu v Kanalu je prišlo do burnih prizorov. Vzrokov, ki so do tega privedli, nočem navajati, ker se hočem ogniti osebnostim. Pri roditeljskih sestankih nam je šla posebno na roko duhovščina, za kar se ji na tem mestu zahvaljujem.

Tudi na nadaljno izobrazbo članov se je oziralo, kolikor so razmere dopuščale. Odbor je vkrenil vse potrebno, da se bodo vršila v bodoče strokovna predavanja. Društvena knjižnica prične delovati šele prihodnje leto.

Omeniti moram nadalje, da je javil odbor pristop našega društva k »Zvezí avstrijskih katoliških učiteljskih društev«. Ta organizacija šteje sedaj 25 zvez s 7625 člani. V doglednem času zapričnemo tudi akcijo za ustanovitev zveze slovanskih katoliških učiteljskih društev.

V zadnjem času svojega poslovanja je imel odbor zelo težko stališče. C. kr. okr. šol. svet je ostenativno prezrl pri zadnjem nameščenju vse člane našega društva. Zategadelj se je čutil odbor primoranega vložiti pri visokem deželnem šol. svetu pritožbo proti kršenju zakona od strani te korporacije.

Po tajnikovem poročilu se sprejme soglasno primerna tozadevna resolucija.

Blagajnik naznani v svojem poročilu, da je imelo društvo v prvem letu 409 K 86 v dohodkov in 203 K 39 v stroških. V gotovini ima društvo 206 K 47 v. Od tega je naloženih 200 K pri »Centralni posojilnici«.

V odbor so bili izvoljeni:

Predsednik Ant. Rustja, nadučitelj, Bate; podpredsednik J. Balič, učitelj, Vrh-Rubije; odborniki: J. Abram, kurat, Bilje; Ciril Vuga, stolni vikar, Gorica; L. Likar, nadučitelj, Ozeljan; A. Vodopivec, nadučitelj, Grgar; A. Poberaj, nadučitelj, Kojsko; M. Cej, učiteljica,

Bilje; E. Blažica, učiteljica, Grgar. Namestniki: Fr. Franke, vikar, Osek; E. Makuc, učiteljica, Gorica; J. Beningar, ravnatelj, Gorica.

Pri raznoterostih je bil sprejet predlog č. g. Abrama naj se skliče takoj izredni občni zbor za vsak slučaj, ko prizadene okr. šol. svet učitelju ali učiteljici, ki je član našega društva, kako krivico.

**Učiteljske službe.** C. kr. okrajni šolski svet v Ljubljani, št. 2218. Na petrazredni ljudski šoli v Št. Vidu pri Ljubljani je stalno oddati izpraznjeno učno mesto z zakonitimi prejemki in s pristavkom, da se bo pri tem oziralo radi močno obiskovane obrtne nadaljevalne šole, le na moške prosilce, zlasti na take, ki so kvalificirani za pouk v risanju na obrtnih nadaljevalnih šolah. Pravilno opremljene prošnje naj se vložijo do 1. novembra.

Št. 2110. Na petrazredni ljudski šoli na Viču je stalno oddati novoustanovljeno učno mesto z zakonitimi prejemki in z dostavkom, da se bo v prvi vrsti oziralo na moške prosilce, ki se obenem zavežejo, da bodo stanovali na Viču. Prošnje do 23. oktobra.

Št. 2098. Na novoustanovljeni dvorazredni ljudski šoli v Zgornji Šiški je stalno oddati nadučiteljsko in učiteljsko mesto z zakonitimi prejemki in z naturalnim stanovanjem za nadučitelja. Na prosilce za učiteljsko mesto, ki se obenem zavežejo, da bodo stanovali v Šiški, se bo oziralo v prvi vrsti. Prošnje do 25. oktobra.

C. kr. okrajni šolski svet v Novem mestu, št. 2748. Na dvorazredni ljudski šoli v Stopičah se vnovič razpisuje nadučiteljska služba s pristavkom, da

imajo veljavo že vložene prošnje tudi za ta razpis. Zadostno opremljene prošnje naj se službenim potom vlagajo do 31. oktobra 1908.

Št. 2216. Na šestrazredni ljudski šoli v Spodnji Šiški se razpisujejo v stalno nameščenje novoustanovljena tri učna mesta z zakonitimi prejemki. Na prosilce, ki se obenem zavežejo, da bodo stanovali v Spodnji Šiški, se bo oziralo v prvi vrsti. Pravilno opremljene prošnje je predpisanim službenim potom semkaj predlagati do 1. novembra 1908. C. kr. okrajni šolski svet v Ljubljani, dne 26. septembra 1908.

**Usposobljenostne preizkušnje za obče ljudske in za meščanske šole** v jezenskem terminu se prične pri c. kr. izpraševalni komisiji v Ljubljani v torek, dne 3. novembra 1908., ob 8. uri na c. kr. učiteljišču v Ljubljani. Pravilno opremljene prošnje za pristup k usposobljenostni preizkušnji je po predpisanim službenim potu pravočasno vložiti tako, da bodo do 26. oktobra v rokah izpraševalne komisije.

**Pokojnine učiteljev in učiteljskih vdov ter vzgojnine in miloščine 1. 1908.** Pokojnino dobivajo 103 učitelji in učiteljice v skupnem znesku 131.564 K 32 v. Največji znesek pokojnine, ki se izplačuje, znaša 2876 K 40 v., najmanjši 386 kron 66 v. 68 vdov dobi 43.093 K 20 v. pokojnine. Največja pokojnina znaša 912 K, najmanjša pa 240 K.

Vzgojmino uživa 62 sirot. Največji znesek je 147 K 20 v., najmanjši pa 16 K 60 vin.

Miloščino dobiva 22 oseb, in sicer največ 592 K, najmanj pa 100 K.

Za to je pokritja 32.570 K, drugo se izplača iz deželnega zaklada.



## Slovstvo in glasba.

**Mentor.** List za srednješolsko dijaštvo. Urejuje Anton Breznik. Izhaja v zavodu sv. Stanislava v Št. Vidu nad Ljubljano. Skrb za dijaštvo je ustvarila nov list! In »tako hoče naš »Mentor« zvesto sodelovati pri izobrazbi vašega duha in srca,« beremo takoj na prvi strani tega lista. Takoj nato pa čitamo tudi program, ki si ga je list začrtal s sledečimi besedami: »Mentor se bo oziral na vse zahteve, ki jih stavi nanj

mlad, vedoželjen um in živo, iskreno srce. Izpopolnjevat in utrjati vam hoče znanje, ki ga nabirate v šoli, odpirati dom umetnosti in znanosti ter vam kazati pota, ki sežejo do idealov. Nudil bo tvarine iz vseh strok, ki zanimajo mladega, po resnici hrepenečega človeka. Gojil bo leposlovje in modroslovje, umetnost in znanost. Na vrsto pride jezikoslovje, zgodovina, zemljepis, naravoslovna veda, potopisi, življenjepisi.



Ocenjevale se bodo knjige in spisi, gojile se bodo tudi športne stvari. List bo podajal matematične in fizikalne naloge in odstavke iz tujega slovstva za prevajanje.« Prva številka kaže, da bodo izdajatelji kos nalogi, ki so si jo stavili. Vsebina prve številke je tako raznovrstna in tako zanimiva, da bi kaj takega ne bili pričakovali. Želeti je le, da bi se naše dijaštvo oklenilo z vsem srcem tega njim namenjenega lista, zlasti, ker je cena za dijake, 2 kroni na leto, dokaj nizka. Priporočamo pa list tudi vsem drugim izobražencem, da ga podpirajo, ker s tem store veliko za pravo izobrazbo slovenskega srednješolskega dijaštva. Za nedijake stane list 4 K na leto.

**Ročni zapisnik 1908/09** z imenikom ljudskih šol in učiteljskega osebja na Kranjskem, južnem Štajerskem in Primorskem ter z osebnim statusom kranjskega ljudskega učiteljstva.

Ročni zapisnik je jako skrbno sestavljen. V oddelku, kjer se naštevajo zveze in zaveze ter društva učiteljev, pogrešamo »S l o m š k o v o z v e z o«. Če se je slednja nalašč izpustila smatramo to za precejšnjo nekolegijalnost, saj se omenja celo štajerski »Lehrerbund«.

Prejeli smo tudi „**Katalog**“ c. kr. založništva šolskih knjig, ki je bil dotiskan dne 20. julija 1908. Na razpolago je pri uredništvu.

**Katoliški verouk** za višje razrede srednjih šol. Prva knjiga: Resničnost katoliške vere. Spisal dr. Ivan Svetina. Vsebina je določena že v načrtih, zato je bistveno ista, kakor v dosedanjih petošolskih knjigah za verouk, namreč dokaz resničnosti krščanske vere in katoliške Cerkve. Da je drugim knjigam podobna, je samoumevno, saj je pisatelj moral podati katoliški verouk. Priznati se mora, da je knjiga po vsebini točna, po jeziku lahka, po obliki šolska. Oblike, kakoršna je primerna za ustno podajanje, šolska knjiga ne sme in ne more imeti, ljudje, ki to zahtevajo, ne poznajo težav v šoli. Trdno sklenjeno dokazovanje je posebna vrlina dr. Svetinove knjige, katere nemške šolske knjige ne dosegajo. Prav ta vrlina pa daje knjigi veliko vrednost tudi izven šole. Ker je dr. Svetinova knjiga edina slovenska sistematična dogmatika in je obenem poljudno apologetična, bo iz nje s pridom zajemal duhovnik, ki želi sistematično poučevati na prižnici ali v iz-

obraževalnih društvih. Namesto, da bi stikal za nemškimi homiletskimi knjigami, bo vzel v roko slovensko knjigo, jo dobro preudaril, in v obliki, ki bo njegovim poslušavcem primerna, v srca sejal umsko dobro vezane nauke.

**Christenthum und Klassenkampf.** Fr. W. Foerster. Zürich, 1908. Socialno vzgojeslovje — nekaj novega! Namen temu precej obširnemu delu dobroznane, znamenitega Foersterja je, podati zlasti mladini trdnih načel in naukov, kako se lotiti socialnega vprašanja, ter vsem, ki so v boju za socialne ideale, pokazati, po kateri poti naj pridejo do edino prave rešitve socialnega vprašanja. Voljo hoče pisatelj vzgojiti k samopremagovanju, ljubezni in človečnosti, ki je temeljne važnosti za izravnavo socialnih teženj in bojov med posameznimi stanovji.

Tudi ta knjiga Foersterjeva je zanimiva in duhovita; brez moralizovanja zadene resnico, kaže velike izkušnje in poznavanje literature ter oseb. Pisatelj pravi, da jo je namenil zlasti ruski mladini, ki je, kar se socialnih vprašanj tiče, tako zelo zapeljana. Podaja tudi veliko gradiva o socialnem delovanju angleške in ameriške akademične mladine. Zato bosta učitelj, katehet in dijak z velikim pridom brala to delo, nič menj pa duhovnik; kajti obširno prvo poglavje govori prav o tem, kakšno boga nasproti socialnemu vprašanju stališče duhovnika. Knjiga stane 4 K 80 v. Vse Foersterjeve knjige se dobe v »**Katoliški Bukvarni** v Ljubljani.

**Predavanja** okrajne učiteljske konference v Smartnem pri Litiji dne 10. junija in okrajne učiteljske konference v Krškem dne 27. junija 1908.

V ličnem sešitku zbrani referati omenjenih dveh konferenc zaslužijo priznanje in je prav, da so se posebej natisnili, ker imajo trajno vrednost ter bodo marsikomu prav prišli. Omenjamo še posebej 50 točk obsegajoči sestavek g. nadzornika Stiasny-ja »**Naš cesar**«, ki je prirejen na originalen način z ozirom na skioptiške slike ter se prav zanimivo bere.

Poročilo istega g. referenta »**O vzgoji npravno zanemarjene mladine**« kaže, kako potrebno je, da se upošteva ne le vzgoja otrok, temveč tudi javna skrb za npravno zanemarjeno mladino. »Klic po okrepitevi moralnega čuta, po verski vzgoji, po

nadzorstvu šoli podvržene mladine, se čuje od vseh strani. Pomagati pa se mora tudi ljudski šoli, ki ima glede vzgoje zanemarijene mladine na razpolago nezadostna sredstva. Manj vredni, duševno in telesno zaostali ter zanemarijeni otroci, ne smejo obiskovati šol z drugimi učenci, da jim ne škodujejo v нравnem oziru, da ne ovirajo splošnega napredka. Glede na disciplinarna sredstva pa se zahteva telesna kazen, ako se ne izhaja z drugimi pomočki.»

Ker so se osnovala društva za otroško varstvo in mladinsko skrb v vseh sodnih okrajih, je upati, da se bo odslej marsikaj storilo za zanemarijeno mladino.

Tud drugi referati, n. pr. »Kako naj se goji ljubezen do domovine v ljudski šoli«, so skrbno sestavljeni.

Knjižico je natisnila »Učiteljska tiskarna«.

**Slavnostni red za proslavo cesarjeve 60-letnice v ljudski šoli.** Sestavil Anton Kosi. Natisnila »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani. Založil izdajatelj. Cena 1 K. C. kr. ministrstvo za bogočastje in nauk je z ukazom z dne 7. maja 1908., št. 8331, določilo, da se mora na vseh ljudskih šolah dne 2. decembra t. l. primeroma proslaviti cesarjev jubilej. In za to priliko je marljivi gospod Kosi izdal omenjeni sešitek, ki obsega cel spored take slavnosti. Učitelstvu bo s to knjižico mnogo truda prihranjenega, ker ne bo treba šele iskati primernih pesmi za petje in deklamacije ter tvarine za nagovor. Priporočamo šolskim vodstvom, da kar pri izdajatelju naročajo priporočljivo knjižico.



## Raznoterosti.

„**Slomškove zveze**“ odbor je imel sejo dne 8. oktobra. Sklenilo se je sledeče:

1. † Nadučitelju Primožiču se odkrije spomenik 29. t. m. Dež. šol. svet se naprosi, da dovoli udeležnikom prost dan.

2. Izpremembo pravil je vlada že dovolila; v ta namen torej ne bo treba izrednega občnega zбора.

3. S prihodnjim rednim občnim zborom se bo združil socialni tečaj za učiteljstvo.

4. V Ljubljani se osnuje osrednja knjižnica „Slomškove zveze.“

Ugled »Slovenskega Učitelja« raste — v dvojnem pomenu. Slovensko ljudstvo je vsled branja naših časopisov prišlo do prepričanja, da je na Slovenskem še vendar razmerno veliko število učiteljic in učiteljev, ki čutijo z ljudstvom, ki delujejo za prospeh in napredek mladinske izobrazbe na podlagi ne-

omajnih naukov sv. cerkve. Četa krščanskih vzgojiteljev, zbranih v »Slomškovi zvezi«, se je izdatno ojačila in namnožila. Ljudstvo pozna te junake in junakinje — pa jih bo čedalje bolj spoznavalo in — cenilo. Ugled krščanskega slovenskega učitelja raste.

Istotako pa je prišlo do večje veljave tudi glasilo krščansko mislečega učiteljstva. »Slovenskega Učitelja« upoštevajo razni veljavni slovenski pedagogi na Kranjskem in izven Kranjske, ne prezirajo ga slovenski časopisi, ki ponatiskujejo posameznosti, pa tudi cele sestavke iz »Slovenskega Učitelja«. Omenjamo, da je n. pr. obče razširjeni list »Mladost« v celoti prinesel članek, ki smo ga objavili v zadnji številki pod naslovom »Izobraževalno delo učiteljice izven šole«. Ugled »Slovenskega Učitelja« raste. Upamo, da bo z novim letom zopet poskočilo tudi število naročnikov.



„**Slovenski učitelj**“ izhaja sredi vsakega meseca. Celoletna naročnina 4 K. Rokopisi učiteljske stroke naj se pošiljajo c. kr. učitelju Jož. Novaku, Idrija; rokopisi za „Katehetski vestnik“ pa katehetu A. Čadežu, Semeniške ulice 2 v Ljubljani. Naročnino in reklamacije sprejema: Uredništvo „Slovenskega Učitelja“ v Ljubljani.

